

1953, 1954
E 61
INSECTS

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 15

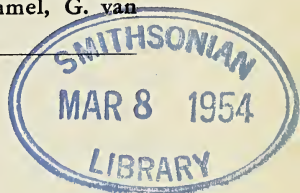
1 Februari 1954

No 2

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: T. H. van Wisselingh: Macrolepidoptera in 1952 (p. 17). — M. Hardonk: *Comibaena pustulata* Hufn., f. *rosea* Cockayne (Lep. Geom.) (p. 20). — G. A. Bentinck: Nieuwe en zeldzame Lepidoptera in 1952 en eerder (p. 21). — J. H. Schuurmans Stekhoven: De biologie van de luisvlieg van de duif (*Pseudolynchia canariensis*) Macquart (Dipt.) (pag. 24). — W. K. J. Roepke: *Appias* en *Delias* uit Indonesië (Lep.) (pag. 26). — W. K. J. Roepke: *Acyphoderes hirtipes* uit Surinaams hout (Col.) (pag. 26). — G. S. A. van der Meulen: Zeldzame en nieuwe Lepidoptera (pag. 27). — C. A. W. Jeekel: Migrating Millipeds in Malaya (p. 28). — Br. Theowald: Nieuwe en zeldzame Diptera (p. 30). — H. Wiering: Over enkele soorten van het geslacht *Prosothis* (Hym. Apid.) (p. 31). — Literatuur: B. J. Lempke (p. 29). — Korte Mededelingen: p. 23: R. Tolman; p. 29: W. J. Boer Leffef; p. 32: C. N. Cock, B. J. Lempke, A. C. V. van Bommel, G. van der Zanden.

Macrolepidoptera in 1952

door

T. H. VAN WISSELINGH

DIV. INS.
U.S. NATL. MUS.

Op de vorige wintervergadering (1952) maakte ik een vergelijking tussen de resultaten van de lichtvangst in de jaren 1946 tot en met 1950, in welke jaren gevangen werd op een gewone lamp, en het jaar 1951, toen gebruik werd gemaakt van een kwikdamplamp. Ik kwam toen tot de conclusie, dat zowel het gemiddelde aantal soorten per avond als het hoogste aantal soorten per avond in 1951 1,5 à 1,6 maal zo hoog was als in de voorafgaande vijf jaren.

1951 was een slecht vangjaar. Ook 1952 moet als geheel als slecht worden aangemerkt, al was het voorjaar vroeg en gedurende de eerste helft van het jaar de lichtvangst zeer bevredigend. Ook de eerste helft van Juli leverde nog enige goede avonden op; zo bedroeg b.v. op 1, 7, 8 en 10 Juli het aantal op de lamp afgekomen soorten achtereenvolgens: 118, 85, 104 en 96. Na half Juli nam de vangst sterk af, Augustus en het najaar leverden zeer weinig op.

Toch doet een vergelijking van de gemiddelden van 1951 en 1952 met die van de jaren 1946 tot en met 1952 de doelmatigheid van de kwiklamp nog meer naar voren komen dan een vergelijking met 1951 alleen, zoals uit onderstaande tabellen blijkt.

Gemiddelde van de beste 5 avonden 1946 tot en met 1950 : 58, 1951 en 1952: 97, verhouding 1,67.

Gemiddelde van de beste 10 avonden 1946 tot en met 1950: 51, 1951 en 1952: 88, verhouding 1,72.

Uit deze vergelijkingen zou volgen, dat het aantal soorten op de kwiklamp 1,7 à 1,9 maal zo groot is als op de gewone elektrische lamp.

Jaren	Gemiddeld aantal vangavonden	Gemiddelde van het hoogste aantal soorten	Gemiddeld aantal soorten per avond
'46 t/m '50	39	60	30
'51 en '52	32	111	55,5
Verhouding gemiddelde '51 en '52 tot gem. '46 t/m '50	0,82	1,87	1,85

Hieronder volgt een overzicht van de meest interessante vangsten gedurende 1952.

Zeldzame soorten.

Rhyacia lucipeta Schiff. 15 September 1952 te Epen (Z.L.). Dit is het tweede Nederlandse exemplaar; het eerste werd op 24 Augustus 1952 gevangen bij Maas-tricht door de heer G. S. A. VAN DER MEULEN.

Eupithecia denotata Hb. Verleden jaar meldde ik de vondst van een groot aantal rupsjes in de bloemen van het ruige klokje (*Campanula trachelium*) te Gronsveld. In het voorjaar leverden deze een 100-tal vlinders op.

Nothopteryx polycommata Schiff. verscheen op 12 April op de lamp te Aerdenhout.

Laphygma exigua Hb. Van deze ook overigens zeldzame trekvlinder, welke in ons land slechts is gevangen tussen Juli en October, kwamen reeds op 3 Maart 1952 vier volkomen frisse exemplaren op de lamp te Aerdenhout.

Orthosia miniosa F. 12 April vier exemplaren op de lamp te Aerdenhout. Uit vorige vangsten te Aerdenhout blijkt, dat deze soort hier in de duinen geregeld voorkomt.

Celerio lineata F. 6 Augustus 1952 op de lamp te Aerdenhout.

Asphalia diluta F. Midden September ving ik van deze soort vier exemplaren op de lamp te Epen (Z.L.).

Stauropus fagi L., welke soort ik in de duinstreek tot nu toe slechts een enkele maal aantrof, was in 1952 zeer talrijk te Aerdenhout; in Juni kwamen 40 à 50 exemplaren op de lamp.

Selenia lunaria Schiff. ving ik op de lamp te Aerdenhout op 6 Juni 1952.

Zeldzame afwijkingen:

Peridea anceps Goeze (*Notodonta trepida* Esp.) f. *fusca* Cockayne. Een niet eerder in ons land waargenomen prachtige melanistische vorm, 19 Mei 1952 op licht te Aerdenhout.

Tholera popularis F. Een op het eerste gezicht op *T. cespitis* F. gelijkende melanistische vorm, welke nog niet werd beschreven en die ik f. *nigrescens* nov. f. noem.

Tyria jacobaeae L. Op 12 Juni 1952 te Aerdenhout een tot de variëteit *albescens* Cockayne behorende vorm, welke zich daarvan onderscheidt, doordat zich op de achtervleugels langs de achterrand een brede band van de grondkleur der

voorvleugels bevindt. Ook deze vorm, *f. grisescens* Spuler, werd in ons land niet eerder gevangen.

Epione repandaria Hufn. (*apiciaria* Schiff.). Op 28 Juni 1952 op licht te Aerdenhout een fraai exemplaar van de in ons land nimmer waargenomen *f. lateritia* Rudolph. De grondkleur van deze vorm is bruin-oranje, terwijl de zwarte dwarsstreepjes ontbreken.

Cosmia pyralina Schiff. Op 8 Juli op licht te Aerdenhout de in ons land niet eerder waargenomen melanistische vorm *f. obscura* Hoffmann.

Plusia pulchrina Hw. en *Plusia jota* L. kwamen in 1952 in Aerdenhout veel talrijker op licht dan andere jaren. Van beide soorten zag ik zeker 30 à 50 exemplaren. Vooral de in de duinstreek het minst voorkomende *jota* was talrijk. Onder de gevangen exemplaren van *pulchrina* bevonden zich *f. percontratrix* Auriv. (beide zilvertlekken verbonden) en *f. incipiens* Schawerda, waarbij de druppel ontbreekt. Bovendien een exemplaar, waarbij de grondkleur grijsbruin is, zonder een spoor van rood of violet. Ik noem deze vorm *f. derosea* nov. *f.* Van *jota* ving ik *f. baltica* Speyer (donker), *f. percontationis* Treitschke (zilvertlekken verbonden), *f. incipiens* Lempke (druppel ontbreekt) en *f. inscripta* Esper (beide zilvertlekken ontbreken).

Omphaloscelis lunosa Hw. was midden September 1952 te Epen (Z.L.) zeer talrijk. Hoewel de lamp toen tengevolge van de koude avonden zeer weinig opleverde, kwamen er iedere avond enige tientallen exemplaren van *lunosa* aanvliegen. Hieronder bevonden zich alle in de catalogus van LEMPKE vermelde variëteiten en bovendien de voor ons land nieuwe *f. intensa* Turner. Reeds in 1946 ving ik te Aerdenhout een exemplaar, dat onder geen der beschreven variëteiten kon worden gerangschikt. De grondkleur der voorvleugels is vooral in het wortelveld en in het franjeveld witachtig. Het middenveld is iets donkerder met brede, donkere schaduwlijn. Op grond van het bonte aanzien noem ik deze vorm *f. variegata* nov. *f.*

Afwijkende vangdata:

Tengevolge van het vroege voorjaar verscheen een groot aantal (30) soorten eerder, soms veel eerder, dan de in de cat. LEMPKE vermelde vroegste datum. Ik wil slechts die soorten noemen, die minstens een week vroeger verschenen. De tussen haakjes geplaatste data zijn die, vermeld door LEMPKE.

<i>Pergesa porcellus</i> L.	2 Mei	(half Mei)
<i>Notodonta ziczac</i> L.	14 April	(begin Mei)
<i>Tyria jacobaeae</i> L.	17 April	(4 Mei)
<i>Meliana flammea</i> Curtis	10 Mei	(17 Mei)
<i>Leucania albipuncta</i> F.	13 Mei	(29 Mei)
<i>Plusia chrysitis</i> L.	14 Mei	(21 Mei)
<i>Amathes triangulum</i> Hufn.	17 Mei	(1 Juni)
<i>Cucullia asteris</i> F.	6 Juni	(4 Juli)
<i>Mythimna pudorina</i> Schiff.	5 Juni	(15 Juni)

Van de volgende soorten, welke in ons land niet steeds een tweede generatie hebben, trof ik deze in 1952 aan :

<i>Euplexia lucipara</i> L.	4 en 9 September.
<i>Laotboë populi</i> L.	14, 15 Augustus.
<i>Pergesa porcellus</i> L.	Augustus.
<i>Diacrisia sannio</i> L.	Augustus.

Van de laatste soort is het gevangen exemplaar belangrijk kleiner dan die der eerste generatie plegen te zijn.

Summary

A number of rare species and forms are discussed. The following forms are described as new ones:

Tholera popularis F., f. *nigrescens*: a melanic form, which resembles at first sight *Tholera cespitis* F.

Plusia pulchrina Hw., f. *derosea*: the ground colour grey-brown, without a trace of red or violet.

Omphaloscelis lunosa Hw., f. *variegata*: outer area whitish, central area a little darker with broad central line.

Aerdenhout, Vogelenzangseweg 22, Maart 1953.

Comibaena pustulata Hufn., f. *rosea* Cockayne (Lep. Geom.).

door

M. HARDONK

Een exemplaar van deze vorm, waarbij het groen van het type op alle vleugels is vervangen door zachtrose, gevangen op 1 Juli 1952, heb ik rondgegeven op de 85e Wintervergadering van 15 Maart 1953. Deze rose vorm werd door COCKAYNE beschreven naar een in 1907 op het eiland Wight gevangen exemplaar (Ent. Rec. 64: 65, 1952). COCKAYNE vond deze vorm ook bij kweken. Overeenkomstige vormen waren reeds bekend bij *Chlorissa viridata* L. en *Chl. cloraria* Hb. (SEITZ IV: 24 en 25).

Daar de instabiele groene kleur der Hemitheinae door inwerken van chemicaliën omslaat in vuilgeel en niet in rose, moet in deze gevallen naar een andere oorzaak worden gezocht. Een uitspraak over het hoe en waarom is niet mogelijk, zolang niets naders bekend is over de aard van het bewuste pigment. Naar analogie met andere gevallen bij vogels, schaaldieren en insecten werd de mogelijkheid geopperd, dat bij de groene dieren het betreffende pigment gebonden is aan een proteïne, een eiwitstof, en dat bij de rode vorm deze binding verbroken is. Gewezen werd o.a. op de blauwgroene kreeft, die bij koken rood wordt doordat het blauwgroene chromoproteïne daarbij uiteenvalt in de beide componenten: een kleurloos proteïne en het in vrije staat roodgekleurde pigment.

Summary

A specimen has been demonstrated, showing the normal green of the wings substituted by a fine pink shade. This is the forma *rosea* of COCKAYNE. The cause might be a broken pigment proteïne binding.

's-Gravenhage, Van den Eyndestraat 10, Maart 1953.